

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 702/2017-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. februára 2018 v senáte zloženom z predsedu senátu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti neziskovej organizácie PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA, n. o., Tomášikova 20, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Rudnayovo námestie 4549/1, Bratislava, pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo 24/2016 zo 4. apríla 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo neziskovej organizácie PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA, n. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo 24/2016 zo 4. apríla 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo 24/2016 zo 4. apríla 2017 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia neziskovej organizácie PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA, n. o., v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet advokáta JUDr. Jána Havláta, Rudnayovo námestie 4549/1, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 702/2017-22 z 21. novembra 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť neziskovej organizácie PANEURÓPSKA VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA, n. o., Tomášikova 20, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich v záhlaví označených základných práv a slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Sžo 24/2016 zo 4. apríla 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplynulo, že napadnutý rozsudok bol vydaný v konaní o žalobe [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), ktorou sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia rektora sťažovateľky č. PO-335/2014 z 1. októbra 2014, ktorým nebolo vyhovené jeho žiadosti z 18. septembra 2014 o vrátenie školného za akademický rok 2010/2011 „v zmysle smernice rektora č. 3/2012 v znení neskorších zmien“ z dôvodu, že školné za štúdium 2. ročníka bakalárskeho študijného programu pri nútenom opätovnom zápise do 2. ročníka zaplatil duplicitne. Žalobca s poukazom na to, že zo štatútu ani iného vnútorného predpisu sťažovateľky nevyplýval žiadny dôvod na nevyhovenie jeho žiadosti, v žalobe namietal, že rozhodnutie rektora sťažovateľky nie je náležité a riadne odôvodnené a v jeho poučení sa uvádza, že ide o rozhodnutie konečné, proti ktorému nemožno podať opravný prostriedok. Podľa názoru žalobcu bolo povinnosťou

rektora sťažovateľky presne a úplne zistiť skutkový stav veci, pre tento účel získať podklady rozhodnutia a získané dôkazy vyhodnotiť.

3. Sťažovateľka sa v priebehu prvostupňového konania bránila tým, že v predmetnej veci nekonala ako správny orgán. Tvrdila, že „*pokiaľ boli práva žalobcu žalovaným porušené, mohol sa žalobca domáhať ochrany inými právnymi prostriedkami v režime súkromného práva, nie správnu žalobou. Poukázal na to, že okrem vecí uvedených v § 108 ods. 1 písm. a) až e) zákona o vysokých školách sa na konania podľa tohto zákona nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní (Správny poriadok) a keďže samotný zákon o vysokých školách neobsahuje žiadne procesné správno-právne normy, nemôže sa jednať v rámci rozhodovania o vrátení školného na súkromnej vysokej škole o rozhodovanie v správnom konaní. List rektora... nie je rozhodnutím správneho orgánu a preto sú neopodstatnené aj výhrady, o ktoré žalobca opiera svoju žalobu (napr. absencia odôvodnenia a pod.). Podľa žalovaného ide v danom prípade o právny vzťah súkromno-právnej povahy, keď žiadateľ (fyzická osoba), ktorá uhradila poplatok za poskytnuté služby – vzdelávanie, žiada vrátenie školného resp. jeho časti (z dôvodov na jeho strane) a právnická osoba príslušnej žiadosti nevyhovuje (ako poskytovateľ služby, nie ako správny orgán).*“.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 2 S 254/14-26 z 18. novembra 2015 rozhodnutie rektora sťažovateľky zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia pritom s poukazom na znenie § 244 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku [účinného do 30. júna 2016; (ďalej len „OSP“)] uviedol, že „*správne súdnictvo v SR vychádza z princípu generálnej klauzuly (čl. 46 ods. 2 Ústavy SR) s negatívnou enumeráciou (§ 248 O. s. p.). Preto každý, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak; z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd... S ohľadom na vymedzenie žalobných dôvodov a stanovisko žalovaného pripadlo súdu posúdiť predovšetkým otázku, či napadnuté rozhodnutie rektora Paneurópskej vysokej školy o žiadosti žalobcu o vrátenie školného je rozhodnutím, ktoré podlieha súdnemu preskúmaniu na základe žaloby podľa 2. hlavy V. časti O. s. p... Rozhodnutie žalovaného*

o nevyhovení žiadosti žalobcu o vrátenie školného, ktoré bolo podľa jeho tvrdenia zaplatené duplicitne, sa dotýka žalobcovej majetkovej sféry a preto jeho práva a povinnosti môžu byť týmto rozhodnutím priamo dotknuté... Krajský súd si je vedomý toho, že zákon o vysokých školách s výnimkou taxatívne vymedzených prípadov vylučuje aplikáciu Správneho poriadku na konania podľa zákona o vysokých školách a preto nie je možné dovolávať sa uplatnenia procesných štandardov stanovených Správnym poriadkom. Napriek tomu je však súd tej mienky, že postup a rozhodovanie žalovaného pri rozhodovaní o právach a povinnostiach fyzických osôb (študentov) musí rešpektovať pravidlá a princípy vyplývajúce z práva Európskej únie, okrem iného z čl. 41 Charty základných práv Európskej únie, ktorý zakotvuje právo na dobrú správu vecí verejných, ako aj odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec (2007) 7 členských štátov z 20. 06. 2007 o dobrej správe, ktoré vychádza z dodržiavania zásad zákonnosti, rovnoprávnosti, nestrannosti, proporcionality, právnej istoty, časovej primeranosti, participácie, úcty k súkromiu a transparentnosti. Princíp právnej istoty je zároveň jednou z nedeliteľných súčastí právneho štátu, ku ktorému sa Slovenská republika hlási (čl. 1 ods. 1 Ústavy SR) a je tiež jedným z kľúčových prvkov pre riadne uplatnenie práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR). Uplatnenie princípov dobrej správy v právnej praxi znamená, že každé rozhodnutie musí byť náležite odôvodnené, aby bolo transparentné a preskúmateľné (viď rozhodnutie NS SR vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Sžo/12/2009). Keďže napadnuté rozhodnutie neobsahuje prakticky žiadne skutkové ani právne dôvody, pre ktoré nebolo vyhovené žalobcovej žiadosti o vrátenie školného, nebolo možné toto rozhodnutie vecne preskúmať. Preto súd postupoval podľa § 250j ods. 2 písm. d) O. s. p. a rozhodnutie žalovaného zrušil pre nepreskúmateľnosť spôsobenú nedostatkom dôvodov.“.

5.1 Proti uvedenému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala odvolanie, v ktorom namietala, že „žaloba bola podaná voči subjektu, ktorý vo veci nerozhodol v poslednom stupni, čo je však bez ďalšieho takou vadou konania, ktorú súd nemôže reparaovať, a to ani výzvou vo vzťahu k účastníkovi, aby odstránil vadu podania, a preto podľa nášho názoru súd nemohol v merite veci rozhodnúť tak, ako rozhodol, ale už len z tohto dôvodu mal žalobu zamietnuť“. Krajský súd to však neurobil, „ale v rámci konania si obstaral stanovisko... Fakulty práva PEVŠ – ako podkladu pre rozhodnutie a následne – skutkovo aj právne nesprávne – žalobe vyhovel“, pričom tým, že „sám zmenil osobu

žalovaného (v texte rozsudku)... prekročil rozsah právomocí daný správnym súdom všeobecne záväznou právnou úpravou a porušil rovnosť účastníkov konania pred súdom“. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala aj na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 469/2011 z 26. októbra 2011, z ktorého vyplýva, že „Pri správnej žalobe, ktorá má všetky náležitosti žaloby podľa § 249 ods. 2 OSP, ak žalobca žaluje správny orgán, ktorý nerozhodol v poslednom stupni, nejde o jednoduché opomenutie alebo formálny nedostatok žaloby, ktorý by mal súd podľa § 43 ods. 1 OSP povinnosť odstraňovať, pričom nemožno opomenúť účel povinného zastúpenia žalobcu advokátom v týchto veciach. V opačnom prípade by išlo skôr o neprípustnú aktivitu súdu, ktorá by mala za následok porušenia princípu rovnosti účastníkov v konaní.“.

5.2 Sťažovateľka zároveň v podanom odvolaní poukázala na to, že „školné, resp. jeho výška a nakladanie s ním, je kľúčovým diferenciacným znakom jednotlivých typov vysokých škôl fungujúcich v podmienkach Slovenskej republiky. Neexistuje pritom žiadny právny základ, ktorý by správne mu súdu umožňoval poskytnúť legitímny výklad, podľa ktorého sú otázky týkajúce sa školného na súkromnej vysokej škole, inštitútom verejného práva, resp. predmetom správneho konania. Keby školné na súkromnej vysokej škole bolo predmetom verejnoprávnej regulácie, fakticky by právne ani neexistoval žiadny rozdiel medzi súkromnými a inými vysokými školami a vo svojej podstate by to dokonca znamenalo ingerenciu štátu - verejnej moci do súkromných záležitostí vysokej školy... Samotná povinnosť úhrady školného nevzniká študentovi na základe rozhodnutia vydaného v správnom konaní (ale táto povinnosť mu vzniká na základe zmluvného základu, t. j. akceptovaním výšky školného a jeho režimu, ktorú akceptáciu prejavuje študent úhradou školného a následným zápisom na štúdium)... Žiadny zákon neurčuje, že otázka odpustenia, resp. vrátenia školného je otázkou, o ktorej sa rozhoduje v správnom konaní, uplatnenie takéhoto režimu zo strany Paneurópskej vysokej školy by v skutočnosti viedlo k prekročeniu jej zákonom zverených právomocí. Keby Paneurópska vysoká škola posudzovanie takto podanej žiadosti podriadila pod režim správneho konania (či už podľa zákona o správnom konaní alebo podľa osobitného predpisu), fakticky by tým porušila čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Posudzovanie žiadosti študenta, o ktorom zákon neurčuje, že sa o nej rozhoduje v správnom konaní, musí byť vnímané ako konanie, v ktorom majú rozhodujúci subjekt (PEVŠ) a subjekt, o žiadosti ktorého sa rozhoduje, rovnaké postavenie, t. j. nejedná

sa o správne konanie. Toto, samozrejme, nevyklučuje, aby si dotknutá osoba (v tomto prípade žalobca), uplatňovala voči tomuto subjektu (PEVŠ) svoje nároky súdnou cestou – súkromnoprávnou žalobou.“. Podľa názoru sťažovateľky «práve skutočnosť, že zákon o VŠ (a ani iný všeobecne záväzný právny predpis) nereguluje otázky týkajúce sa školného na súkromnej vysokej škole, v podstate vylučuje, aby mohlo byť takéto posúdenie žiadosti študenta o vrátenie školného rektorom (či už je záver takéhoto posúdenia kladný alebo záporný), materiálne predmetom prieskumu v správnom súdnictve. Ak by totiž rektor – hoci aj v hypotetickej rovine – o podanej žiadosti rozhodol v podobe „správneho rozhodnutia“ a proti tomuto rozhodnutiu by následne bola podaná správna žaloba, z dôvodu absencie všeobecne záväznej verejnoprávnej regulácie (na rozdiel od verejných a štátnych vysokých škôl - § 92 zákona o VŠ), správny súd by v rámci preskúmania rozhodnutia rektora riešil otázku súkromnoprávnej povahy (mal alebo nemal študent nárok na vrátenie školného z dôvodu nečerpania služieb), čo správnym súdom v rámci rozhodovania podľa V. časti OSP neprináleží. Správny súd by v merite veci nemal čo preskúmať, keďže podmienky vrátenia školného nevyplývajú zo zákona o VŠ a ani zo žiadneho iného všeobecne záväzného právneho predpisu, ale ide o otázku súkromnoprávnej povahy... Zaradenie do siete vysokých škôl na základe štátneho súhlasu neznamená nič iné, ale len to, že žiadateľ – súkromná vysoká škola, spĺňa všeobecne záväzné podmienky – personálne a materiálnotechnické – na poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a toto nemá žiadny dopad na súvisiace finančné otázky. Štátny súhlas je vo svojej podstate preto „len“ právnym titulom, resp. zákonným predpokladom na poskytovanie predmetnej služby (vysokoškolského vzdelávania) v podobe súkromnej vysokej školy (§ 47 ods. 1 zákona o VŠ), ktorá činnosť podlieha kontinuálnej kontrole (akreditácii). Výklad uplatnený súdom, podľa ktorého je štátny súhlas „automaticky“ okolnosťou, pre ktorý súkromná vysoká škola o otázkach súvisiacich so školným rozhoduje ako správny orgán, je nesprávny a predstavuje tvorbu práva zo strany súdu, čo je v podmienkach Slovenskej republiky neprípustné. Analogicky by totiž potom bolo možné uviesť, že ak fyzická osoba – podnikateľ, príp. právnická osoba získala osvedčenie o živnostenskom podnikaní, t. j. právny titul na vykonávanie činnosti, jej služby (vrátane finančných otázok, t. j. úhrad za poskytované služby), sú otázkami správneho práva. Za verejnosprávnu agendu súkromnej vysokej školy je preto možné označiť len tú časť jej činnosti a aktivít, ktorá podlieha

bezprostrednému verejnomocenskému dohľadu, resp. regulácii, fakticky sa jedná o otázky týkajúce sa priamo poskytovania, resp. kvality štúdia, nie otázky finančné.».

5.3 Sťažovateľka v podanom odvolaní napokon uviedla, že „súd v rámci konania vyzval žalovaného na dodanie administratívneho spisu. Na predmetnú výzvu reagoval dekan Fakulty práva PEVŠ tak, že administratívnym spisom (tak ako ho vymedzil súd v predmetnej výzve) nedisponuje, keďže vo veci nebolo rozhodované v režime správneho konania.“. Z uvedeného dôvodu „nie je možné mať bez ďalšieho za to, že rozhodnutie žalovaného je nepreskúmateľné... Žalovaný bol a je pripravený poskytnúť súdu listinné dôkazy preukazujúce správnosť jeho postupu vo veci, avšak tieto listiny nie je možné označiť za žurnalizovaný administratívny spis, na predloženie ktorého bola Fakulta práva PEVŠ vyzvaná, ale ide o listinné dôkazy aplikovateľné v režime súdnictva súkromnoprávnej povahy.“.

6. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom rozsudok krajského súdu ako vecne správny podľa § 219 ods. 2 OSP potvrdil, pričom konštatoval, že „nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnu citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku“. Najvyšší súd osobitne reagoval na námietku sťažovateľky o nedostatku jej pasívnej legitímácie, keď odkázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo 19/2011 z 13. júla 2011, podľa ktorého „nesprávne označenie žalovaného v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu nebráni súdu, aby konal so správne identifikovaným žalovaným, pokiaľ táto skutočnosť nevyplýva z obsahu samotnej žaloby. Ustanovenie § 250 ods. 4 O. s. p. má kogentný charakter a ide o špeciálnu právnu úpravu účastníkov v konaní. Nesprávne označenie žalovaného v súdnom konaní o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu nebráni súdu, aby konal so správne identifikovaným žalovaným, pokiaľ táto skutočnosť vyplýva z obsahu samotnej žaloby, prípadne z obsahu pripojeného rozhodnutia a rovnako, aby správny orgán bol aj správne označený v písomnom vyhotovení rozhodnutia súdu.“. Najvyšší súd dospel k rovnakému záveru ako krajský súd, že „predmetné rozhodnutie žalovaného je nepreskúmateľné z dôvodov uvedených v rozsudku súdu prvého stupňa, a ďalej tiež preto, že nebol predložený

súdu administratívny spis, ktorý je potrebný pre rozhodnutie vo veci. Možno súhlasiť so žalovaným, že otázku školného a úhrad spojených so štúdiom zákon č. 131/2002 Z. z. reguluje len vo vzťahu k verejným vysokým školám a štátnym vysokým školám, konkrétne v § 92 ods. 1 až 23, čo predstavuje detailnú úpravu školného, výšku školného, režim úhrady a podobne na verejných vysokých školách. Školné súkromných vysokých škôl, je osobitne upravené v § 93 zákona č. 131/2002 Z. z. a konkrétne podmienky ponechal zákonodarca na úpravu samotnej súkromnej školy. Zákon o vysokých školách ani iný predpis nevyklučuje, aby konanie a rozhodovanie o žiadosti študenta o vrátenie školného bolo vyňaté zo súdneho prieskumu v správnom súdnictve, z dôvodu, že na konanie sa neaplikuje správny poriadok... Súd v správnom súdnictve neposudzuje účelnosť a vhodnosť správneho rozhodnutia (§ 245 ods. 2 O. s. p.).“.

7. S uvedenými závermi najvyššieho súdu sťažovateľka nesúhlasí a v sťažnosti uvádza, že „podstatou sporu medzi žiadateľom a sťažovateľom sa stalo to, či rozhodnutie rektora vo veci žiadosti o vrátenie zaplateného školného je rozhodnutím správneho orgánu, ergo či ide o rozhodnutie právnickej osoby, ktorá podľa zákona rozhoduje v oblasti verejnej správy o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb alebo ide o rozhodovanie právnickej osoby v oblasti súkromnoprávnej. Teda či ide o rozhodnutie, ktoré podlieha súdnemu prieskumu podľa piatej časti O. s. p.“. V tejto súvislosti tvrdí, že „v kontexte konkrétnej veci je potrebné dať odpoveď na nasledovné právne otázky: (i) či zákon zveruje sťažovateľovi právomoc rozhodovať vo veci (v otázke) žiadosti o vrátenie školného; (ii) či ide o rozhodnutie o práve a/alebo povinnosti fyzickej osoby; (iii) či ide o rozhodovanie v oblasti verejnej správy. Ani súd prvého stupňa (prvej inštancie) a ani odvolací súd nedali na uvedené otázky relevantnú odpoveď“, preto sú ich rozhodnutia nepreskúmateľné, svojvoľné a arbitrárne.

8. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. KP 3/2017-74 z 8. januára 2018 vyjadrila predsedníčka najvyššieho súdu, v ktorom uviedla, že „na rozdiel od tvrdenia sťažovateľky sa domnieva, že odôvodnenie napadnutého rozsudku je dostatočne podrobné a dôvody, ktoré najvyšší súd viedli k potvrdeniu rozsudku Krajského súdu v Bratislave boli objasnené sťažovateľke v stručnej a jasnej forme prostredníctvom odôvodnenia napadnutého rozsudku. Ďalej dodáva, že administratívne konanie

u sťažovateľky po rozhodnutí najvyššieho súdu naďalej pokračuje a vec nie je právoplatne skončená v konaní pred sťažovateľkou. Najvyšší súd vzhľadom na skutočnosť, že v tomto štádiu vychádzajúc z princípu viazanosti súdu uznesením po jeho doručení (§ 170 ods. 1 O. s. p., § 237 ods. 1 C. s. p.), senátu už neprislúcha akokoľvek dodatočne doplňovať, objasňovať ani prípadne meniť argumentáciu v ňom uvedenú, rozhodnutie o predmetnej sťažnosti sťažovateľky necháva na posúdení Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

9. Sťažovateľka reagovala na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu podaním z 8. januára 2018, v ktorom zotrvala na svojom názore o nepreskúmateľnosti, svojvoľnosti a arbitrárnosti napadnutého rozsudku, pričom uviedla, že skutočnosť, že v súčasnosti prebieha administratívne konanie pred sťažovateľkou, je síce dôsledkom rozhodnutia najvyššieho súdu, to však nič nemení na skutočnosti, že práve ním došlo k porušeniu jej v záhlaví označených základných práv a slobôd. Súčasťou tohto podania bolo oznámenie sťažovateľky, že si ním „*uplatňuje náhradu trov konania vo výške 382,65 EUR*“.

10. Predsedníčka najvyššieho súdu aj sťažovateľka v podaniach uvedených v bodoch 7 a 8 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

11. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich

z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

13. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

14. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu (bod 6), ktorý sťažovateľka považuje za nepreskúmateľný, svojvoľný

a arbitrárnym, pričom najvyššiemu súdu vytýka, že nereagovaním na jej odvolacie námietky (body 5.1, 5.2 a 5.3) nedostala zo strany najvyššieho súdu (ale ani zo strany krajského súdu) odpoveď na to, „(i) či zákon zveruje sťažovateľovi právomoc rozhodovať vo veci (v otázke) žiadosti o vrátenie školného; (ii) či ide o rozhodnutie o práve a/alebo povinnosti fyzickej osoby; (iii) či ide o rozhodovanie v oblasti verejnej správy“.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

17. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

18. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

19. Do obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 119/03). Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

20. Rovnako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

21. V okolnostiach posudzovaného prípadu ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku najvyššieho súdu zistil, že námietky sťažovateľky sú opodstatnené a že závery vyvedené týmto súdom zakladajú porušenie jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Najvyšší súd rozhodol o podanom odvolaní sťažovateľky spôsobom, ktorý je arbitrárny, a tým ústavne nesúladný, keďže na jej odvolacie námietky v podstate

vôbec nereagoval. Zodpovedanie otázok „(i) či zákon zveruje sťažovateľovi právomoc rozhodovať vo veci (v otázke) žiadosti o vrátenie školného; (ii) či ide o rozhodnutie o práve a/alebo povinnosti fyzickej osoby; (iii) či ide o rozhodovanie v oblasti verejnej správy“, sa pritom v okolnostiach posudzovaného prípadu javí ako podstatné. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nie je v danom prípade presvedčivo odôvodnený, a táto skutočnosť v konečnom dôsledku zakladá nepreskúmateľnosť a ústavnú neudržateľnosť ním vydaného rozhodnutia. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku nezohľadnil citované východiská ochrany základných práv a slobôd, preto jeho prístup pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky nemožno hodnotiť inak ako prísne formalistický, odporujúci obsahu namietaných základných práv a slobôd.

22. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že podľa § 5 ods. 2 Správneho súdneho poriadku (účinného od 1. júla 2016, ďalej len „SSP“) konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. Podľa § 5 ods. 1 SSP konanie pred správnym súdom sa okrem princípov, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a ktoré sa na konanie pred správnym súdom použijú primerane, riadi aj princípmi uvedenými v odsekoch 2 až 12. Podľa čl. 2 ods. 1 CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty.

23. Na tomto skutkovom základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ho podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

24. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova

prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

25. Podľa § 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím podľa odseku 3, ktoré je vykonateľné jeho doručením.

26. Úlohou najvyššieho súdu preto bude opätovne rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky s tým, že sa bude účinne zaoberať jej odvolacími námietkami, osobitne námietkou nedostatku právomoci správneho súdu, majúci na zreteli, že spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v ustanoveniach jednotlivých procesných kódexov (ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru), je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení. Najvyšší súd sa v prvom rade bude musieť relevantným a ústavne udržateľným spôsobom vysporiadať s otázkou, či rozhodnutie rektora sťažovateľky, ktorým nebolo vyhovievané žiadosti o vrátenie školného, je rozhodnutím vydaným v oblasti verejnej správy, a či teda predmetná vec vôbec spadá pod správne súdnictvo.

III.

27. Sťažovateľka v petite sťažnosti požiadala ústavný súd o priznanie náhrady trov konania. Následne vo svojom stanovisku k vyjadreniu predsedníčky najvyššieho súdu z 8. januára 2018 vyčíslila trovy konania celkovou sumou 382,65 €, avšak bližšie ich nekonkretizovala a ústavnému súdu nepredložila ani dôkaz o tom, že právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

28. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

29. Pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého výpočtovým základom pre účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, ak odsek 4 neustanovuje inak. Táto podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za I. polrok 2016 predstavovala sumu 884 €.

30. Ústavný súd preto v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 312,34 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2017) v sume po 147,33 € za jeden úkon a dva režijné paušály v sume po 8,84 € za jeden paušál, ktoré zaviazal uhradiť najvyšší súd (bod 3 výroku nálezu).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2018